

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ & [ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ] ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΣ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Δρ. Ζήσης Αγγελίδης

Επιστημονικός Σύμβουλος Συνδέσμου

Σύμφωνα με ιστορικά κείμενα, έθιμα, παραδόσεις που μας περιγράφουν οι Πλούταρχος, Πausanίας, Αριστοτέλης, Ιπποκράτης, Γαληνός κ.α. κατά την αρχαιότητα το νερό των πηγών προσέφερε στον άνθρωπο, τα θεϊκά δώρα της υγείας (ίασης), της ευεξίας, της ομορφιάς και του σθένους. Στις πηγές συνέρεε πλήθος ανθρώπων για να βρει ανακούφιση από τους πόνους. Γνωρίζουμε επίσης από αρχαία κείμενα ότι το περιβάλλον (οικείο) αρκετών πηγών λειτουργούσε και ως χώρος παραθέρισης (Αιδηψός, Υπάτη κ.α.). Το νερό λοιπόν με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι χρήσεις του ως μέσον για τη σωματική και ψυχική υγεία διαχρονικά υπήρξε ποιοτικό στοιχείο του ίδιου του πολιτισμού μας. Έτσι, δεν είναι τυχαίο που ο πρώτος νόμος 2188 του 1920 καθιέρωσε όρους όπως, ιαματική πηγή, ιαματικά νερά και στη συνέχεια ιαματικός τουρισμός.

Τα προηγούμενα χρόνια από την ψήφιση του νόμου το 1920 για τις ιαματικές πηγές και στα τα χρόνια που ακολούθησαν οι πηγές χαρακτηριζόταν από τους μελετητές π.χ. Ε. Εμμανουήλ (1927), Μ. Περτέση (1923, 1938), Γ. Αθανάσουλα (1931), Α. Δαμβέργη (1919), Ν. Λέκκα (1938), Ν. Λεούση (1950), Α. Ιατριδίδη (1953), Γ. Καλλέργη (1974, 1986) κ.α. ως μεταλλικές. Χαρακτηριστικό είναι το σύγγραμμα του Μ. Περτέση «**ελληνικά μεταλλικά πηγαί**» που εκδόθηκε το 1937 και μας δίνει τα χαρακτηριστικά 28 πηγών και η έκδοση του Ν. Λέκκα το 1938 «**αι 750 μεταλλικά πηγαί Ελλάδος**». Πολλές από τις μεταλλικές πηγές απέκτησαν και τον τίτλο «ιαματική πηγή» με το χαρακτήρα που επιμελήθηκε ο Μ. Περτέσης στις μελέτες του μέχρι και το 1951. Ο τίτλος (ιαματική πηγή) αποδόθηκε, εκεί που υπήρξε ενδιαφέρον και υποβλήθηκε το σχετικό αίτημα στην πολιτεία με τα στοιχεία που υπαγόρευε ο νόμος 2188/1920. Αυτό αφορούσε τις πηγές τοπικής σημασίας και όχι της τουριστικής καθώς η πολιτεία και συγκεκριμένα η υπηρεσία ξένων και εκθέσεων του υπουργείου εθνικής οικονομίας, τομέας ιαματικών πηγών, είχε τη δυνατότητα της αυτοανακήρυξης.

Ο νέος νόμος 3498/2006 (ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και λοιπές διατάξεις), και η διαδικασία που καθορίζει την αναγνώριση ιαματικών φυσικών πόρων (ΦΕΚ 17114) και γενικότερα την προώθηση του θερμαλισμού - τουρισμού βρίσκονται σε αγρανάπαυση μετά από μία προσπάθεια για νοικοκύρεμα που έγινε το 2009-2010.

Με το άνοιγμα των συνόρων υγείας τον Οκτώβριο του 2013 είναι σίγουρο ότι ο Θερμαλισμός - Τουρισμός Υγείας & Ευεξίας θα αποτελέσει αντικείμενο έντονου ανταγωνισμού σε όλες τις χώρες της Ε. Ε..

Η νέα Οδηγία και ο τρόπος υιοθέτησής της, αναμένεται να καθορίσει και τη νέα φυσιογνωμία του Ελληνικού θερμαλισμού. Ο τομέας αυτός που συνδέει την υγεία (πρόληψη, αποκατάσταση, θεραπεία) με τον τουρισμό έχει τη δυνατότητα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική πολιτισμική

ζωή του τόπου και συγχρόνως να αποτελέσει σπουδαία οικονομική δραστηριότητα. Από την άλλη θα επηρεασθεί και θα αντιμετωπίσει προβλήματα καθώς δεν υπήρξε τα τελευταία 50 χρόνια συγκεκριμένη στρατηγική σε θέματα ανάπτυξης, παιδείας και πολιτισμού. Οι ιαματικές πηγές και η υδροθεραπεία ως θεραπευτική αγωγή αλλά και ως ιστορική - πολιτιστική δραστηριότητα απασχιώθηκαν συστηματικά.

Εκτιμούμε λοιπόν με βάση τα στοιχεία της Οδηγίας ότι οι επιπτώσεις στις ελληνικές επιχειρήσεις θερμαλισμού - τουρισμού θα είναι θετικές αλλά για πολύ μικρό αριθμό μονάδων καθώς ανοίγει μία μεγάλη αγορά επισκεπτών θερμαλισμού. Σημειώνουμε ότι ο αριθμός επισκεπτών σε θερμαλιστικά θεραπευτικά κέντρα της Ευρώπης κυμαίνεται από 21 σε 24 εκ. επισκέπτες ετησίως. Αυτό ευνοεί τις ελληνικές επιχειρήσεις θερμαλισμού που πληρούν τις προϋποθέσεις αλλά και θα προετοιμασθούν ανάλογα στον λίγο χρόνο που απομένει για την εφαρμογή της Οδηγίας. Αυτές βέβαια είναι ελάχιστες (5 - 6) και η πολιτεία μέχρι στιγμής ανέτοιμη για να ενταχθεί στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο θερμαλισμό υγείας.

Και όλα αυτά όταν γνωρίζουμε τεκμηριωμένα ότι η χώρα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι όλων των χωρών της Ε.Ε. στον τομέα της αξιοποίησης των ιαματικών φυσικών πόρων καθώς:

- διαθέτει ένα πλούσιο θερμό-ψυχρό υδάτινο δυναμικό. Ιδιαίτερο το θερμό υδρομεταλλικό δυναμικό με μεγάλες παροχές που έρχεται στην επιφάνεια χωρίς ειδικές τεχνικές εγκαταστάσεις ή βρίσκεται σε βάθος 10 -100 μέτρα και αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα έναντι των θερμών νερών που αντλούνται από μεγάλα βάθη στις χώρες της Ε.Ε.
- Η διαφορετικότητα των ζωνών τροφοδοσίας και των πετρογραφικών ενότητων με τα οποία έρχεται σε επαφή το νερό, δημιουργεί ένα πλούσιο φυσικο-χημικό δυναμικό (ποσότητα) και ποιότητα (διαφορετικότητα ποιοτικού χαρακτήρα)
- Η διαφορετικότητα στα φυσικοχημικά, φυσικά, χημικά χαρακτηριστικά των επι μέρους θερμών μεταλλικών πηγών και το περιβάλλον, προσδίδουν βιολογικές ιδιότητες οι οποίες με τη σειρά τους δίνουν θεραπευτικές ιδιότητες για την αξιοποίηση του ελληνικού θερμαλισμού και τη φροντίδα της ανθρώπινης υγείας.
- Μεγάλο αριθμό θερμών ιαματικών πηγών σε διαφορετικά περιβάλλοντα (ορεινό, πεδινό, παραλίμνιο, παραθαλάσσιο)

Πέρα από τον κλασικό ελληνικό θερμαλισμό των αναγνωρισμένων ιαματικών πηγών σε όλα τα περιβάλλοντα παρατηρούμε και ειδικά πλεονεκτήματα σχετικά με μορφές αγωγής υγείας που αναπτύσσονται παγκόσμια π.χ. θαλασσοθεραπεία, κλιματοθεραπεία. Στη χώρα μας η ανάπτυξη θερμαλιστικών μονάδων (θεραπευτικών τόπων) πρόληψης, φυσικής κατάστασης, αποκατάστασης, ευεξίας διακρίνεται για τα ειδικά συγκριτικά της πλεονεκτήματα έναντι άλλων χωρών που έχουν ή σχεδιάζουν παρόμοιες μορφές ανάπτυξης. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι:

- Εναλλασσόμενο τοπίο κατά μήκος των ακτών, υγιεινό κλίμα και παρουσία πολλών θερμών πηγών σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

- Παρουσία θερμού νερού με χλωριονατριούχο σύσταση ή παραπλήσιας σύστασης με αυτή της θάλασσας.
- Μεγάλες παροχές ικανές να καλύψουν περισσότερες μονάδες σε τοπικό επίπεδο με διαφορετικό χαρακτήρα π.χ. α) μονάδες ευεξίας, αναψυχής β) θαλασσοθεραπείας, γ) κλιματοθεραπείας δ) ιαματικής υδροθεραπείας κ.λ.π.
- Διπλή εξοικονόμηση ενέργειας: α) αποφυγή θέρμανσης β) ενεργειακή χρήση θερμού νερού για τις εγκαταστάσεις.
- Θερμό θαλασσινό νερό -χλωριονατριούχο- που δρά θεραπευτικά στις ίδιες παθήσεις, στις οποίες επιδρούν και οι ιαματικές χλωριονατριούχες πηγές.
- Αποφυγή εγκαταστάσεων άντλησης από το εσωτερικό της θάλασσας (400-500μέτρα εσωτερικά της θάλασσας) και τεχνικών προβλημάτων που συνδέονται με τη σταθερότητα της θερμοκρασίας και της αλατότητας του νερού.
- Ανάπτυξη μεγάλων τεχνιτών ή φυσικών θερμών πηγών χωρίς σπατάλη ενέργειας. Οι θερμαλιστικοί Φυσικοί ταμειευτήρες, αποτελούν μία από τις ιδιαιτερότητες του αντικειμένου και η ανάπτυξή τους σε οικολογική βάση προσδίδει μία μοναδική ξέχωρη θερμαλιστική αξιοποίηση.

Οι ιαματικοί λουτρότοποι στην Ελλάδα θα πρέπει να προσαρμόσουν τη λειτουργία με τους κανόνες που υπαγορεύει η νέα Οδηγία. Συγχρόνως είναι απαραίτητο σύμφωνα με τους κανόνες της Οδηγίας η άμεση αναγνώριση των θερμαλιστικών θεραπειών (υδροθεραπεία κ.α.) και συγκεκριμένα η αναγνώριση και με την καθιέρωση ανάλογων κριτηρίων ο χαρακτηρισμός και η ταξινόμηση των εγκαταστάσεων υδροθεραπείας (λουτροθεραπεία, εισπνοθεραπεία, πηλοθεραπεία, θαλασσοθεραπεία) ως μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Οι μονάδες - εγκαταστάσεις υδροθεραπείας θα πρέπει να ανήκουν στο εθνικό σύστημα υγείας και η υδροθεραπεία, πηλοθεραπεία κτλ. να αναγνωρίζονται ως θεραπευτική αγωγή.

Επιπρόσθετα, η ένταξη στη νέα Οδηγία προϋποθέτει μια σειρά ορισμού εννοιών του αντικειμένου γενικά και ειδικά, κανόνων λειτουργίας, ποιότητας παροχής. Συμπερασματικά υποστηρίζουμε ότι:

1. Η ελληνική πολιτεία οφείλει να καθορίσει μία εθνική στρατηγική για το θερμαλισμό, να καθιερώσει αξιολογικά κριτήρια, να ταξινομήσει τις μονάδες. Επίσης, οφείλει να προετοιμάσει τις διαδικασίες που υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις θερμαλισμού - τουρισμού (νόμο, κανονισμό, αναγνωρίσεις, παιδεία, διαχείριση κ.α.) βασιζόμενη σε επιστημονική υποστήριξη, έρευνα και τεκμηρίωση.
2. Οι επιχειρήσεις θερμαλισμού οφείλουν να κινητοποιηθούν προς την κατεύθυνση της παροχής θερμαλιστικών και άλλων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.
3. Οι φορείς και επιχειρήσεις θερμαλισμού καλούνται να καταβάλλουν προσπάθεια για συνεργασία και συνεννόηση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για κάθε θέμα που αφορά στη λειτουργία των τοπικών συστημάτων θερμαλισμού -τουρισμού.

Ζήσης Αγγελίδης